

توانا بود هر سه دانا بود

سیر تمدن و تربیت

در ایران باستان

(دوره های اوستائی، مادّی و هخامنشی)

تصحیح
۱۳۵۸

با ۱۰۰ تصویر

بخانه

ایشان

جلد اول

چاپ اول

چهره يك جوان ایرانی دوره هخامنشی

حق طبع و تقلید محفوظ است

مهرگان ۱۳۱۶ خورشیدی

تهران - چاپخانه روشنائی

۱۳۱۷۲۴

. این دفتر را بیاد نام گرامی ایرانی
پاك نژاد ، حسن پیرنیا ، گرد آورنده
تاریخ ایران باستان نیاز نموده از خداوند
جان و خرد همواره شادی روانش را

خواستارم

بنام خداوند جان و خرد

در سوم آبان ۱۳۱۵ در مقدمه چشم انداز تربیت در ایران که به‌خامه نگارنده انتشار یافت وعده داده شد که تاریخ تعلیم و تربیت در ایران باستان را بهم میهنان تقدیم دارد. در ضمن نوشتن شرح تعلیم و تربیت از دیده نیاکان گفتار هائی نیز در پیرامون فرهنگ و تمدن آنها ناگزیر آمد. از اینرو این کتاب که جلد اول آن پایان رسیده سیر تمدن و تربیت در ایران باستان نامیده شد. چون سخن بدراز انجامید جلد اول ویژه دوره های اوستائی، مادی و هخامنشی گردید. جلد دوم در پیرامون تمدن و تربیت در ایران دوره اشکانی و ساسانی خواهد بود. منظور از گرد آوردن این کتاب متوجه ساختن جوانان میهن ما بدامنه وسیع فرهنگ و پرورش نیاکان است. مردم ما در تاریخ دراز جهان مفاخر بسیاری از خود بیادگار نهاده‌اند و کمتر مردمی در مدتی بآن درازی بنظیر آنها می‌توانند افتخار نمایند. در این کتاب شالوده بزرگی نژادی و فرهنگ ملی ما بامدار کی استوار شناسانیده شده است.

تاریخ تنها شرح جنگها و خونریزیها نیست. آئین زندگی، اندیشه‌های بلند، کردارهای برجسته، آثار ذوقی، میزان پرمایگی حیات فردی و گروهی و وجوه عوامل دوره‌های بلندی و پستی یک مردم باید تاریخ واقعی آنها را بیاراید. مردمیکه در اینزمینه بینوا در آیند و وارثان دوخته‌های معنوی نباشند ورشکسته‌اند.

در این کتاب باخامه‌ای صمیمانه کوشیده شد تا مناظری از زندگانی معنوی نیاکان نمایانده شود. هرگاه اینگرده سرچشمه الهام نونهالان میهن ما گردد نویسنده اجر حقیقی خود را یافته است.

چنانکه در پایان این کتاب نشان داده شده برخی از دانشمندان همزمان و نمایندگان فکری ملک بزرگ در این عصر کرده های بزرگ نیاکان ما را مایه افتخار نژاد آریائی شمرده اند . زیننده نیست که خود ما بآنها بیگانه باشیم . اندوخته های معنوی هر مردمی شناسنامه آنها را ماند و ناآشنائی با آنها بی نام و نشانی و نامردمی است . نسلی که تمدن نیاکان خود بیگانه است شایان وابستگی بآنها نیست . پس از زمانهای دراز بیقیدی نسبت باآثار نیاکان و حتی تعدد زمامداران پیشین در معحو آثار بزرگی مردم ما ، در این دوره فرخجسته این ناحیه زندگانی ما نیز برانگیخته شده است . نورستگان ایندوره بیاد ندارند که چند سال پیش دست و دل مردم ما تهی مانده و مرض مزمن نومیدی ما را فرا گرفته بود . جنبشی که اکنون در تمام شئون زندگانی ما مشهود است در پرتو پیش آهنگی و پیشوائی پدر ما اعلیحضرت همایون شاهنشاه پهلوی میباشد . در اثر همت و پشتکار و رامش و تدبیر و بلنداندیشی او زندگانی نوینی بمرتم مرز و بوم ما روی نموده و بسی ارمانهایرا که تنها در آئینه تصور میروورانندیم اکنون یکی پس از دیگری بحقیقت می پیوندد .

اکنون آرننگ ملی ما نه تنها شایسته است که بنا بر دستور و پیشگامی شاهنشاه کار بلکه افکار تابناک را پیروی کرده و هر کدام در کار خود باندازه توانائی خویش در راه فرازمندی میهن جانفشانی نمائیم و بنای سعادت فردای خود را استوار سازیم .

برای نخستین بار در تاریخ کشور ما سر آغاز پیام شاهنشاه در هنگام گشایش یازدهمین دوره قانونگذاری مجلس شورای ملی کامه تربیت عمومی بود . هیچیک از مسائل ملی ما در این دوره تحول متضمن مسئولیتی به هنگفتی مسئولیت تعلیم و تربیت عمومی نیست و پیشرفت در تعلیم و تربیت عمومی و افزایش محسوس معنویت در آنرا باید مقدمه اساس سعادت دائمی شمرده و باحل مسائل روزافزون ملی مترادف دانست . شاید برای بعضی از مردم ما جای شگفتی باشد که برخی از برانندگیهای

تمدن مغرب زمین از خصوصیات تمدن نیاکان ما بوده است . مطالعه اینکتاب آنها را روشن خواهد ساخت . در اینکتاب فرازی نوشته نشده که بسند استواری متکی نباشد . سبکی که برای ذکر مدارك در اینکتاب بکار رفته در ادبیات فارسی یسابقه است . زیرا برای هر مطلبی از منابع موثق قدیم استناد گردیده و مراجع هر مطلب در پای هر صفحه بایادداشت‌های مفید قید شده است .

پراکنده بودن مدارك و ناتمام بودن کوشهای علمی در ایران تألیف تاریخ تمدن و تربیت دوره های پیش از اسلام را بسی دشوارتر از نوشتن تاریخ سیاسی ایران میکند . باوجود این آنچه تا کنون از راه کوشها بتحقیق پیوسته اهمیت و توانائی تحقیق در اینزمینه را میرساند .

برای دوره اوستائی یا باختری در اینکتاب تنها از منابع اوستائی و ادبیات قدیم بهلوی استناد شده و تا زمانیکه کوشهای منظم علمی در نواحی شرق و شمال شرقی ایران و افغانستان و ترکستان و خوارزم در دست اقدام قرار نگرفته بحکم ضرورت تنها باستناد از آنمدارك ناگزیر میباشیم .

برای دوره های مادی و هخامنشی آثار نوشته زبده یونان و روم قدیم و درسی موارد نتایج تحقیقات استادان بزرگ مصرشناس و آشورشناس در اینکتاب بکار رفته است . از نتایج انتشار یافته کوشها نیز تا حدیکه دسترس بوده اسفاده شده است .

برای آسان ساختن مراجعه فهرست ترتیبی جامعی از عنوانها و مطالب در اول کتاب با ذکر صفحات ضمیمه شده است . برای توسعه همین منظور فهرست عمومی القبائی نیز در پایان کتاب افزوده گردیده . ملحقاتیکه در ضمن کتاب بآنها اشاره شده در پایان جلد دوم خواهد بود .

موضوع اعراب و تلفظ بی کم و کاست نامها و واژه های نا آشنا نگارنده را به برگزیدن سبک بومی را داشت باینمعنی که از میان القبا های مصنوعی ایتو و اترناسیونال واسپراتو نشانه هایی بساده ترین وجه و بمنظور حل معما برگزیده و

از ایزروی خوانندگان را بسبب اعراب ساده و نویسی که در این کتاب بکار رفته ذیلاً آشنا میسازد. این الفباء تنها بمنظور استفاده ملل غیر ایرانی و برای تلفظ واژه‌ها و نامهای ناآشنای اوستایی و پهلوی در این کتاب بکار برده شد و اشاره بمراجع در زبانهای دیگر در پاورقیهای این کتاب همچنانکه در زبان اصلی بوده وبدون تصرف در اعراب آنها آورده شده است :

برای الف بصدای زبری a ، الف بصدای الفی à ، الف بصدای زبری e و الف بصدای پیشی o ، الف بصدای واوی u و الف بصدای یائی i بکار رفته است . h برای ب ، l برای ت و ط ، p برای پ ، z برای ج ، c برای چ ، h برای ح و . . . x برای خ ، d برای د ، r برای ر ، rr برای دوز و وض و ظ ، j برای ژ ، s برای س و ص ، ð برای ش ، y برای ق و غ ، f برای ف ، ð برای ک ، g برای گ ، l برای ل ، m برای م ، n برای نون ، v برای و ، y برای ی . برای تاء سه نقطه هر جا تلفظ عربی منظور بوده (یونانی بکار رفته است . نبودن وسائل ساده دیگری برای اعراب طرح ساده بالا را برای حروف صدادار و بیصدانگیز نموده است .

در اینموقع که خوشبختانه در نتیجه نهضت عصر نوین علمی در ایران وسایل تأسیس و تکمیل دانشگاه حسب الامر ملوکانه بوسیله جناب علی اصغر حکمت وزیر معارف مهیا و در شرف پیشرفت است نگارنده امیدوار است نواقص این کتاب را در چاپهای آینده اصلاح نماید . تألیف اینگونه کتابها نه تنها وسائل کافی بلکه وقت فراوان نیز میخواهد و نویسنده در ضمن وظایف استادی تعلیم و تربیت در دانشسرای عالی و تعطیل های تابستان تا اینحد موفق بانجام اینوظیفه ملی گردید .

ا . بیژن

دانشگاه تهران

مهرگان ۱۳۱۶ خورشیدی

فهرست مندرجات جلد اول

صفحه الف	عنوان کتاب
الف «	چهره يك جوان ایرانی عصر هخامنشی
ج «	نیاز کتاب
« ۵ - ح	مقدمه
« ۲ - ۹	آغاز:
	تعلیم و تربیت و تاریخ تمدن ۵ ، منظورهای قومی ۵ ، مفهوم
	واقعی حیات قومی ۶ ، دوجنبه تربیت ۷ ، سه مرحله درسیر تکامل
	تعلیم و تربیت ۷ ، وسائل تعدید تمدن ۸ - ۹ .

بخش اول

تعلیم و تربیت ایرانیان اوستائی ۱۱ - ۱۱۲

پیش گفتار:

۲۹-۱۲

آریانه‌های اصلی ۱۲ ، مهاجرت ایرانیان ۱۲ ، تشکیلات سیاسی و مذهبی
باختریها ۱۳ ، خصوصیات نژادی باختریها ۱۴ ، دین ایرانیان باستانی ۱۴ ،
زردشت ۱۵ .

مختصری در اصول مذهب و فلسفه زردشت :

- اصول ماوراء الطبیعی و مفهوم خدا ۱۵ • اهورامزدا و صفات او ۱۵ •
- اصل وحدت و مسئله تنویت ۱۶ • امشاسپندان ۱۶ • ایزدان ۱۷ • شر ۱۸ •
- کاربگان ۱۹ • مراتب امشاسپندان و کاربگان ۲۰ • دیوها ۲۱ • اصول علمی یا فلسفه اخلاقی زردشت ۲۱ • سه بوخت ۲۲ • فلسفه عملی ۲۲ • سعی و عمل ۲۳ • توجه بامور صحی ۲۳ • نیک بینی - امید و ایمان بچیرگی ۲۴ • کیفیت آخرین کشمکش ۲۵ • حیات پس از مرگ ۲۵ • ثواب و عقاب ۲۶ • تأثیرات تربیتی آئین زردشت از لحاظ فردی و اجتماعی ۲۶ • عادات فردی و اجتماعی ۲۸ • مفهوم نظم ۲۸ • هشیاری و آمادگی ۲۹ • بیداری و چیرگی ۲۹ • خودداری ۲۹ •

بند اول - منظور ها و هدفهای اجتماعی (دوره اوستائی) : ۳۰-۳۵

- منظورهای اجتماعی و ملی ۳۰ • تحکیم ملیت و وحدت ملی ۳۰ • سرمشقهای ایران دوستی ۳۰ • منظورهای اخلاقی ۳۱ • هدف مذهبی ۳۲ • هدف عضویت در حیات جمعی ۳۲ • هدف صحی و بدنی ۳۳ • هدف دانشی و هنری ۳۳ • هدف حیات خانوادگی و تأثیرات غیر مستقیم آن ۳۴ •

بند دوم - تربیت اطفال : ۳۶ - ۳۹

- اهمیت فرزند ۳۶ • وظایف پدر و مادر در تربیت فرزندان ۳۶ • وظایف فرزند نسبت بوالدین ۳۷ • تأثیرات غیر مستقیم تربیتی - مراقبت آتش خانوادگی ۳۷ • تأثیرات اخلاقی و تربیتی آتش ۳۸ • قبح سوگواری ۳۹ •

بند سوم - تعلیم و تربیت خاص شاهزادگان : ۴۰-۴۱

- نشستگاه ۴۰ • هنرها (مواد تحصیلی) ۴۰ • آموزگار ۴۱ •

بند چهارم - تربیت مقدماتی و علمی : ۴۲ - ۵۲

- دانش ۴۲ • نتیجه دانش ۴۳ • دانشجویی ۴۳ • انواع دانش ۴۴ • شالوده مذهبی تربیت ۴۴ • تعلیمات ابتدائی ۴۵ • تعلیم عدالت ۴۶ • تعلیم فرمانبرداری و خود داری ۴۷ • دعای خود داری ۴۷ • روش تعلیم و تربیت ۴۷ • روابط استاد و شاگرد ۴۸ • مشاهده و عمل ۴۹ • انتظام محیط تعلیم ۴۹ • تنبیه و مجازات ۴۹ • انواع مجازات ۵۰ • قصاوت دردعاوی اطفال و مجازات مقصرین ۵۰ • دانشجویی معلم - مطالعه ۵۱ • تبحر معلم ۵۱ • خصائص روحی دبیر ۵۱ • ساعات درس و مطالعه ۵۲ • جایگاه مدارس ۵۲ •

بند پنجم - تربیت دینی:

۵۳ - ۶۳

آغاز تربیت دینی طفل ۵۳ ، سدره و کشتی ۵۳ ، سن بلوغ و ازدواج ۵۳ ، یکی از وظایف روزانه ۵۴ ، راهنا ۵۴ ، وظیفه زنان شوهر دار ۵۴ ، وظایف ششگانه دینی ۵۵ ، دعای برکت در سفره ۵۵ ، کشتی یا کمر بند مقدس ۵۶ ، فلسفه کمر بند مقدس ۵۶ ، جشن نوزود ۵۷ ، سن نوزود ۵۷ ، شست و شوی مقدس ۵۸ ، دادن پیراهن ۵۹ ، نشانهای رمزی پیراهن و کمر بند مقدس ۶۰ ، معنی رمزی کمر بند مقدس ۶۱ ، وظایف روزانه در باب سدره و کشتی ۶۲ ، نیرنگ کشتی ۶۲ ، معانی گره ها ۶۲ ، معنی آمادگی ، کمر بند ۶۳ ، تأثیر کمر بند در خدا پرستی ۶۳

بند ششم - تربیت بدنی:

۶۴ - ۶۶

لزوم و اهمیت صحت ۶۴ ، معانی مستعار ادوات جنگی ۶۴ ، ریاضت های جسمی ۶۵ ، انواع ورزشهای بدنی ۶۶

بند هفتم - تربیت قهرمانی:

۶۷ - ۸۳

قهرمانی در ایران باستان ۶۷ ، اسامی و صفات قهرمانی ۶۷ ، تربیت غیر مستقیم قهرمانی ۶۸ ، شاهای قهرمانی ۶۸ ، شرایط برجسته قهرمانی ۶۹ ، تربیت پهلوانی در شاهنامه فردوسی ۶۹ ، شوهران قهرمان و نیرومند ۷۰ ، پسران مردانه و قهرمان ۷۰ ، اهمیت مردانگی و دلیری ۷۱ ، روح تربیت قهرمانی در شاهنامه ۷۱ ، افتخار نژادی ۷۱ ، ایران پرستی ۷۲ ، روحیه ایرانی ۷۲ ، مبین پرستی ۷۲ ، شاه پرستی ۷۲ ، اتکا ، بنس ۷۳ ، وفا داری بشاه ۷۳ ، زبان ایرانی ۷۳ ، یابداری و عزت نفس ۷۴ ، اندیشه پاک ۷۴ ، شادمانی ۷۴ ، کوشش و کار ۷۵

ادوات و آلات جنگی ۷۵ ، اسلحه جنگی کیانیان ۷۵ ، شمشیر ۷۵ ، تیروکمان ۷۶ ،

اسلحه تعرضی کیانیها ۷۶ ، نیزه ۷۶ ، گند ۷۶ ، اسلحه حمله از نزدیک -

گرز ۷۷ ، اسلحه ندامتی ۷۷ ، اسامی آلات جنگ در شاهنامه ۷۸ ، دشنه ۷۸ ،

گرز - جوشن ۷۸ ، تیر و کمان ۷۸ ، خدنگ ۷۸ ، پیکان ۷۸ ، گند

برای پائین شدن از دیوار ۷۹ ، بکار بردن گند در جنگ تن بدن ۷۹ ،

زوبین ۷۹ ، سپر و زوبین ۷۹ ، شکار با شمشیر و زوبین ۷۹ ، شمشیر -

تیغ ۸۰ ، نیزه (درپرش) ۸۰ ، نیزه ۸۰ ، از پشت زمین بلند کردن دشمن ۸۰

کمان ۸۰ ، بیکان ۸۰ ، زره ۸۰ ، شمشیر و سپر ۸۱ ، گرز
(عمود) ۸۱ ، کشتی گبری ۸۱ ، خنجر ۸۱ ، مسابقه (نبرد) ۸۱ ،
جایزه ۸۱ ، دعای هموردان ۸۲ ، زمین نبرد ۸۲ ،

بند هشتم - تربیت سپاهی :

۸۴ - ۸۸

تربیت سپاهی ۸۴ ، تساوی طبقات در جنگ ۸۴ ، درخواست یاری از خدا
در هنگام جنگ ۸۴ ، دعا در موقع جنگ ۸۵ ، پیشگویی ستاره شناسان ۸۵ ،
دیسپلین نظامی ۸۶ ، کتب نظامی ۸۶ ، افسران تربیت شده ۸۶ ، وظایف
سر لشکر و افسران ۸۶ ، نبرد انفرادی پیش از حمله عمومی ۸۷ ، نبرد
گروهی ۸۷ ، هجوم ۸۸ ، پیش آهنگان و دیده بانان ۸۸ ،

بند نهم - تربیت کشتکاری :

۸۹ - ۹۴

پیشه کشتکاری ۸۹ ، آبادانی زمین و غرس اشجار ۸۹ ، اهمیت فلاحات ۹۰ ،
آبادانی ارمان خدائی بود ۹۰ ، توجه بتقویت زمین ۹۰ ، لزوم تمایز میان
گیاههای مفید و غیر مفید ۹۱ ، مزد سعی در آبادانی ۹۲ ، اهمیت فلاحات
و پشتیبانی منهدب ۹۲ ، کله بافی - صبات و پرورش مواشی ۹۳ ، گاو -
سگ - اسب ۹۳ ،

بند دهم - تربیت صنعتی :

۹۵ - ۹۸

گونا گونی هنرها ۹۵ ، زرگری ۹۵ ، پارچه بافی ۹۵ ، ظروف ۹۶ ،
اسنجه سازی ۹۶ ، ازابه سازی ۹۶ ، معماری و فن ساختمان ۹۷ ،
دژهای استوار ۹۷ ،

بند یازدهم - تربیت زنان :

۹۹ - ۱۰۴

مقام زن در اوستا ۹۹ ، بانوی خانه ۹۹ ، موضوع تساوی حقوق زن و
مرد ۹۹ ، طرز زناشوئی ۱۰۱ ، زناشوئی ۱۰۲ ، تعدد زوجات ۱۰۲ ،
انتظار شوهران ۱۰۳ ، فن خانه داری ۱۰۳ ، خواندن و نوشتن ۱۰۳ ،
تعلیمات فراتر بانوان ۱۰۳ ، تربیت بدنی ۱۰۴ ،

بند دوازدهم - تعلیمات عالیہ، علم الهی و حقوق :

۱۰۵ - ۱۰۸

وجود تعلیمات عالیہ در دوره اوستائی ۱۰۵ ، علوم الهی ۱۰۵ ، اثروان ۱۰۵ ،
زرتشرته ۱۰۶ ، رئیس روحانیان ۱۰۶ ، جنبه تعلیم ۱۰۶ ، جنبه هشتگانه
روحانیت ۱۰۶ ، خصائص روحانین ۱۰۷ ، وظایف روحانین ۱۰۸ ،

بند سیزدهم - تعلیمات عالیہ : طب

۱۱۲-۱۰۹

مدارک اوستائی ۱۰۰ ، علل امراض ۱۰۹ ، مشاوره طبیبی ۱۱۰ ، ادویہ و جراحی ۱۱۰ ، ذکر یک مورد جراحی در شاهنامه ۱۱۰ ، طب در اوستا ۱۱۰ ، امراض مختلف ۱۱۱ ، خصوصیات طبیب و شرایط طبابت ۱۱۱ ، تصدیق طبابت ۱۱۱ ، اخلاق حرفہ ای ۱۱۱ ، حق - المعالجہ ۱۱۲ ، بيطاری ۱۱۱ .

بخش دوم

تعلیم و تربیت ایران در عصر مادی ۱۱۳-۱۳۶

بند اول - اوضاع سیاسی و اجتماعی مادها :

۱۱۹-۱۱۴

نگاهی بتاریخ سیاسی مادها ۱۱۴ ، دیوکس سردودمان شاهی ۱۱۵ ، قلمرو کشور ماد ۱۱۵ ، خصوصیات نژادی مادها ۱۱۵ ، مادها پیش از سلطنت ملی ۱۱۶ ، نسبت مدنی پارسا و مادها ۱۱۷ ، خصوصیات اخلاقی و مدنی مادها ۱۱۸ ، تشکیلات سیاسی ۱۱۸ ، طبقات مردم ۱۱۸ ، مذہب ۱۱۹ .

بند دوم - تعلیم و تربیت مادها :

۱۲۷-۱۲۰

معارف مادها ۱۲۰ ، دفتر شاهی ۱۲۰ ، نزدیکی تربیت مادی و هخامنشی ۱۲۰ ، اقتباس از آشوریها ۱۲۱ ، تفاوت اخلاقی مادها با آشوریها ۱۲۱ ، مراحل تاریخ تربیت مادها ۱۲۱ ، مرحلہ نخستین و فلسفہ اجتماعی ۱۲۲ ، مقاصد تربیت ۱۲۲ ، تربیت خانوادگی ۱۲۲ ، جنبہ آموزگاری پدر و مادر ۱۲۲ ، اسب سواری و تیر اندازی ۱۲۳ ، مدارج سنی و تربیتی ۱۲۳ ، سن ہفت تا بلوغ ۱۲۳ ، مرحلہ دوم تاریخ تربیت مادها ۱۲۴ ، زبان مادی ۱۲۴ ، خط و سواد ۱۲۴ ، احتمال وجود ادبیات مادی ۱۲۵ ، خط میخی ۱۲۵ ، شیرازہ بندی ملیت مادها ۱۲۵ ، تربیت نظامی ۱۲۵ ، تکامل اسلحہ مادها ۱۲۶ ، آموز گاران سگائی ۱۲۷ ، تمدید تربیت مادها در دورہ پارسی ۱۲۷ .

بند سوم - تربیت شغلی :

۱۲۸ - ۱۳۲

پرورش مویشی و کشتکاری ۱۲۸ ، وجود هنرها و صنایع ۱۲۸ ،
مسئاری ۱۳۰ ،

بند چهارم - خلاصه فرهنگ و فلسفه تربیت مادها :

۱۳۳ - ۱۳۶

فلسفه تربیت مادها ۱۳۳ ، کوشش و کار ۱۳۳ ، مذهب مادها و سایر قبایل
ایرانی ۱۳۴ ، زمان ظهور زردشت ۱۳۴ ، اهورا مزدا ۱۳۴ ، مهاجرت
زردشت بیاختر ۱۳۵ ، انحطاط و انقراض سلطنت مادها ۱۳۶ ،

بخش سوم

تعلیم و تربیت در ایران دوره هخامنشی ۱۳۷ - ۳۶۸

پیشگفتار :

۱۳۸ - ۱۴۹

دولت هخامنشی ۱۳۸ ، خصوصیات دوره هخامنشی ۱۳۹ ، مسئله تأثیر تمدن
آشور و بابل ۱۴۰ ، بت پرستی در بابل و آشور ۱۴۰ ، فرهنگ و
تربیت ۱۴۱ ، خصوصیات اخلاقی آشوریها ۱۴۱ ، آغاز وحدت ملی
پارسها ۱۴۲ ، نسبت مدنی پارسها و مادها ۱۴۳ ، خصوصیات اخلاقی و
ترازی پارسها ۱۴۳ ، نفرت از دروغ ۱۴۴ ، بر مایگی تمدن هخامنشی ۱۴۴ ،
تأثیرات ارتباط با مدینها ۱۴۴ ، نزدیکی ملل مختلف ۱۴۶ ، آمدن
صنعتگران ملل مختلفه بایران ۱۴۶ ، ذوق اقتباس ۱۴۶ ، شیوع مدنیت ۱۴۶ ،
تأثیر مذهب در روحیات ایرانیان ۱۴۶ ، رواج تجمل ۱۴۷ ، سادگی ایرانیان
پیش از هخامنشی ۱۴۷ ، شاه و صفات شاهی ۱۴۸ ، شاه پرستی
ایرانیان ۱۴۹ ،

۱۵۰ - ۱۵۶

بند اول - فرهنگ ایران هخامنشی :

سابقه مذهبی فرهنگ ایران هخامنشی ۱۵۰ ، حال آشنا نبودن ملل دیگر با
ایران اوستایی ۱۵۰ ، چرا آئین زردشت زود پراکنده نشد ۱۵۱ ،

محافظة کاری بشر در تغییر امور دینی ۱۵۲ ، دوری راهها و کمی
مراوده ۱۵۳ ، کیفیت انتشار آئین مزدا پرستی ۱۵۳ ، آئین مهر
پرستی ۱۵۴ ،

بند دوم - منظورهای تربیت در دوره هخامنشی (مقدمه) : ۱۵۷ - ۱۶۸

بنای مقاصد در تربیت ۱۵۷ ، نسبت مقاصد تربیتی با وسایل ۱۵۷ ، تحول
مقاصد و وسایل ۱۵۷ ، اشکال تشخیص منظورهاى تربیتی در ایران
باستان ۱۵۸ ، معای پرورش در ایران باستان ۱۵۹ ، سازش منافع فرد
با مصالح گروه ۱۵۹ ، منظورهاى سه گانه تربیت در ایران هخامنشی ۱۶۰ ،
توضیح منظورهاى سه گانه تربیت برای زندگی بادیگران ۱۶۰ ، تربیت برای
ساعات بیکاری ۱۶۰ ، تربیت برای یشه و شغل ۱۶۱ ، عامل مهم اجرای
منظورهاى تربیتی ۱۶۱ ، مسائل ملی هخامنشی ها ۱۶۲ ، نگاهبانی کشور
شاهنشاهی ۱۶۲ ، رهنمائی امور قضائی و مالی ۱۶۳ ، احتیاج برامها ۱۶۳ ،
ضرورت استواری شیرازه ملی ۱۶۴ ، تربیت خودداری ۱۶۴ ، مسئولیت
حفظ شیرازه اقتصادی ۱۶۵ ، وابستگی هدف تربیتی با فلسفه اجتماعی ۱۶۶ ،
انتخاب وسایل برای رسیدت برادها ۱۶۶ ، پر مایگی فلسفه اجتماعی
زردشت ۱۶۶ ، حدود فلسفه اجتماعی زردشت از دیده امروز ۱۶۸ ،

بند سوم - منظورهاى تربیتی از دریچه چشم کوروش و داریوش : ۱۶۹-۱۸۵

منظورهاى تربیتی از نظر کوروش و داریوش ۱۶۹ ، مراد تربیت پارسها
بروایت گزنفون ۱۶۹ ، شخصیت کوروش ۱۷۰ ، فلسفه تربیت از نظر
کوروش ۱۷۲ ، سرانجام زندگانی ملایم ۱۷۲ ، خطرات بیکاری ۱۷۲ ،
نگاهداری میوه های کامیابی و آمادگی دایم ۱۷۳ ، باید بهتر از آنچه بوده ایم
باشیم ۱۷۳ ، بهترین پاسبات انسان ۱۷۳ ، باید برای فرزندان سرمشقای
خوب باشیم ۱۷۴ ، وصایای تربیتی کوروش ۱۷۴ ، واری تربیت اطفال ۱۷۴ ،
رعایت لیاقت و کارهای خوب اشخاص ۱۷۵ ، استحقاق در امور زندگی و
تعاون بقا ۱۷۵ ، واعظ متعظ نمونه زنده ۱۷۶ ، جنبه تربیتی داریوش
بزرگ ۱۷۶ ، ارزش تربیتی کتیه های داریوش ۱۷۶ ، تاثیر اشکال و
تصاویر مرموز ۱۷۶ ، تاثیر تربیتی سنگنوشته ها ۱۷۷ ، توفیق خدا برای
جزئی و کلی ۱۷۷ ، دوری از دروغگو و بیدادگر ۱۷۸ ، آثار ایران را
نگاهدارید ۱۷۸ ، خدا ایران را از دشمن بد و از دروغ و از فقر حفظ

کند ۱۷۸ ، عشق براستی و عدالت و تنبیه و پاداش بسزا ۱۷۹ ، تصاویر
 مرموز سنگتراشها ۱۷۹ ، شاه با تیر و کمان ۱۸۲ ، تاج شاهی و نشانه
 آتشکده ۱۸۲ ، اساس تخت شاهی ۱۸۲ ، مراقبت آتش ۱۸۲ ،
 امورامزدا ۱۸۳

بند چهارم - تربیت کودکان و جوانان : ۱۸۶-۱۹۶

نعمت فرزندان ۱۸۶ ، عمومیت تعلیم و تربیت ۱۸۶ ، تعلیم و تربیت دوره
 هخامنشی در دیده یونانیها ۱۸۷ ، مراحل تربیتی خردسالان ۱۸۷ ، یکسان
 نبودن گزارش پیشینیان ۱۸۷ ، نخستین مرحله ۱۸۸ ، دومین مرحله ۱۸۹ ،
 هدف تربیت بدنی ۱۸۹ ، روش تربیت ۱۸۹ ، سومین مرحله ۱۸۹ ،
 چهارمین مرحله ۱۹۰ ، نوشتن و خواندن ۱۹۰ ، نوشتن و خط میخی ۱۹۱ ،
 رسم الخط مادها و پارسها ۱۹۲ ، دبیر خانه شاهی ۱۹۲ ، خواندن و
 تعلیمات دینی ۱۹۳ ، اهمیت و لزوم و رواج خط و سواد ۱۹۳ ، ادبیات
 در عصر هخامنشی ۱۹۳ ، نطق و بیات ۱۹۴ ، آشنائی با طبیعت ۱۹۵ ،
 چه و چون و چنه ۱۹۵ ، مشاهده آثار طبیعت ۱۹۶ ،

بند پنجم - تربیت بدنی : ۱۹۷-۲۱۷

مفهوم حقیقی تربیت بدنی هخامنشیها ۱۹۷ ، زیبایی اندام و موزونیت
 حرکات ۱۹۷ ، خلاصه تربیت پارسها ۱۹۹ ، خوی دادن بزود خیزی ۱۹۹ ،
 شنا ۱۹۹ ، منظور اول از شنا ۲۰۰ ، منظور دوم از شنا ۲۰۰ ، اسب
 سواری ۲۰۰ ، اسب ۲۰۱ ، اسب سبک با و بلند شبیه ۲۰۱ ، رنگ
 اسبها ۲۰۲ ، اسبهای ایران ۲۰۳ ، عمومیت اسب سواری ۲۰۵ ، نشستن
 روی اسب ۲۰۵ ، سن اسب سواری ۲۰۵ ، تعلیم سواری و متفرعات
 آن ۲۰۶ ، تأثیر اسب سواری ۲۰۶ ، شکار گروهی ۲۰۷ ، چوگان
 «زی ۲۰۸ ، شیوه بازی از روی شاهنامه ۲۰۹ ، طرز بازی بنا بر شرح
 کزغون ۲۱۰ ، یکی از بازیهای معروف گوی و چوگان ۲۱۰ ، نتایج تربیتی
 گوی و چوگان بازی ۲۱۱ ، تأثیر جنگی و سلحشوری ۲۱۱ ، تأثیر
 تربیتی ۲۱۱ ، فداکاری - دفاع - مقاومت ۲۱۱ ، ایران سر زمین اصلی
 گوی و چوگان ۲۱۲ ، سرگذشت نبرد میان ایرانیان و تورانیان ، ۲۱۲ ،
 ژوبین ۲۱۴ ، بکار بردن ژوبین سواره و پیاده ۲۱۵ ، تیراندازی ۲۱۵ ،
 مسابقه های ژوبین و تیر و کمان ۲۱۶ ، قیتاج زدن ۲۱۶ ، نبردها ۲۱۷ ،

کامه تربیت بدنی ایرانیان و پایان اینگفتار ۲۱۷ .

بند ششم - روش تعلیم و تربیت:

۲۱۸-۲۲۱

روش عملی و اهمیت محسوسات ۲۱۸ ، عادت دادن بسختی ۲۱۸ ، زود خیزی ۲۱۹ ، اشتغال بکارهای تمرینی ۲۱۹ ، سادگی ۲۱۹ ، آموزشگاه ۲۱۹ ، حضور در سر وقت ۲۲۰ ، مسئولیت اداره تربیت و نظم و ترتیب ۲۲۰ ، بکار بردن ساز در آموزش ۲۲۱ ، مقایسه روش تربیت ایرانیان هخامنشی با تعلیم و تربیت نوین ۲۲۱ .

بند هفتم - تربیت اخلاقی:

۲۲۲-۲۲۵

سابقه تربیت اخلاقی ۲۲۲ ، تربیت اخلاقی بطور غیر مستقیم ۲۲۲ ، کردار های قهرمانان باستانی ۲۲۲ ، گزارشهای منظوم دوره پهلوانی ۲۲۳ ، خوی دادن براسنکویی و تنفر از دروغ ۲۲۳ ، عدالت ۲۲۳ ، حقیقت‌سناسی ۲۲۳ ، مبنای روی ۲۲۴ ، اطاعت و احترام قانون ۲۲۴ ، نظم و قناعت ۲۲۴ ، آداب زندگی و خودداری ۲۲۴ ، احترام پدر و مادر ۲۲۴ ، حفظ آثار نیاکان ۲۲۵ ، ارمانهای ممکن الوصول ۲۲۵ .

بند هشتم - تربیت شغلی:

۲۲۷-۲۲۹

شغلها بر حسب تقسیمات اجتماعی مردم ۲۲۶ ، آماده کردن خردسالان برای شغلها ۲۲۶ ، تربیت شغلی بطور غیر مستقیم ۲۲۷ ، تربیت برای مشاغل اداری ۲۲۷ ، مشاغل طبقه مردان ۲۲۷ ، مشاغل طبقه پیر مردان ۲۲۷ ، محروم کردن از مشاغل و حقوق ۲۲۸ ، تربیت آزاد شغلی ۲۲۸ .

بند نهم - تربیت سپاهی:

۲۳۰-۲۴۷

تربیت سپاهی ۲۳۰ ، نظام وظیفه ۲۳۰ ، تربیت نظامی خردسالان ۲۳۰ ، اسلحه حمله هخامنشیان ۲۳۱ ، نبره‌های گوناگون ۲۳۲ ، زوبین - شمشیر ۲۳۳ ، تیر و کمان ۲۳۴ ، کمان پیادگان ۲۳۵ ، کمان سوارگان ۲۳۵ ، گردونه - های داسدار ۲۳۶ ، بهتر کردن گردونه‌های جنگی ۲۳۷ ، تیر جنگی ۲۳۸ ، کارد پادشاه ۲۳۸ ، فلاخن ۲۳۸ ، اسلحه دفاع - جوشن ۲۳۸ ، خود ۲۳۹ ، برگستوان ۲۳۹ ، سواران سبک اسلحه ۲۴۰ ، نیرنگ جنگ و گریز ۲۴۰ ، سیر ۲۴۰ ، نیرنگ کارزار ۲۴۱ ، سوارگان سنگین اسلحه ۲۴۲ ، بشرقت فنون جنگی ۲۴۳ ، دریانوردی ۲۴۴ ، نیروی دریایی در زمان هخامنشی ۲۴۵ ، ناوهای ایران ۲۴۶ ، ملوانان و دریا داران ۲۴۷ .

بند دهم - تربیت کشتکاری :

۲۵۵-۲۴۸

شالوده مذهبی کشتکاری ۲۴۸ ، شریفترین شغلها ۲۴۸ ، دامنه کشتکاری ۲۴۹ ، توجه شاهان و امراء بکشتکاری ۲۵۱ ، پرداختن شاهان و شاهزادگان به فلاحت ۲۵۳ ، تشویق فلاحت ۲۵۳ ، عمومیت فلاحت ۲۵۳ ، علاقه بدرخت کاری ۲۵۳ .

بند یازدهم - تربیت فنی و صنعتی :

۲۸۲-۲۵۶

تأثیر صلح و امنیت در پیشرفت صنایع ۲۵۶ ، نمایندگی نژاد آریائی در شرق ۲۵۶ ، بعضی از مزایای صنعتی پارسها ۲۵۷ ، فنون مهندسی ۲۵۷ ، معماری و صنایع ساختمان ۲۵۸ ، تأثیر آشور و بابل ۲۵۹ ، تأثیر تمدت مصر ۲۵۹ ، تأثیر سبک زینتهای معابد مصری ۲۶۰ ، صنعت بیکر تراشی ۲۶۲ ، تأثیر یونانیها ۲۶۲ ، تأثیر نینوا ۲۶۳ ، تأثیر سومریها ۲۶۳ ، کنگرهما ۲۶۴ ، کاخ آبادانا ۲۶۵ ، هدایای ملل تابعه ۲۶۵ ، قرائن معماری ملی ایرانی ۲۷۰ ، آجرهای کاشی اعیاندار ۲۷۲ ، صنعت کتیبه نگاری ۲۷۴ ، کارهای فلزی ۲۷۶ ، قالی بافی ۲۷۹ ، قالیهای مسور ۲۷۹ ، تجارت قالیهای ایران در قدیم ۲۷۹ ، پارچه بافی ۲۸۰ ، تمدید صنعت پارچه بافی در ایران ۲۸۰ ، اثاثیه و زینت آلات ۲۸۱ ، خصوصیات صنایع ایران هخامنشی ۲۸۱ ، سبک التقاضی ۲۸۲ ، مسئله نزدیکی به ضمیمه در صنایع هخامنشی ۲۸۲ .

بند دوازدهم - تربیت غیر شغلی و تفریحی :

۲۸۶-۲۸۳

پیش بینی برای ساعات بیکاری ۲۸۳ ، توجه ایرانیها بساعات بیکاری ۲۸۳ ، یاد دادن کارهای کوناگون و تفریحی ۲۸۳ ، درختکاری ۲۸۳ ، نقش و نگار روی تخته ۲۸۴ ، تفریحات گروهی ۲۸۴ ، رامشگری و تفریح سرایی ۲۸۴ .

بند سیزدهم - تربیت زنان :

۲۸۹-۲۸۷

احترام زن ۲۸۷ ، احترام مادر ۲۸۷ ، اهمیت زن ۲۸۸ ، تربیت اولاد ۲۸۸ ، زن و کار ۲۸۸ ، شرکت زنان در ورزشهای بدنی ۲۸۹ ، آزادی زنان و شرکت در مجالس ۲۸۹ ، تعدد زوجات ۲۸۹ .

بند چهاردهم - در پیرامون امور مذهبی دوره هخامنشی و

۳۱۹-۲۹۰

تربیت دینی :

زمینه تحقیق و معانیهای موجوده ۲۹۰ ، چند امر مسلم ۲۹۱ ، دوره های آریائی و هند و ایرانی ۲۹۲ ، آغاز یکسان و تغییر محیط ۲۹۳ ، از نو

- ییوستن قبایل ایرانی ۲۹۳ ، ارزش منابع یونانی و غیره ۲۹۴ ، حدود ارزش
 منابع زردشتی ۲۹۴ ، طایفه مغان در ماد ۲۹۴ ، زردشت مادی معرف
 اهورامزدا در باخترا ۲۹۵ ، سرزمین آرام باخترا مستعد پیام زردشت بود
 ۲۹۵ ، پیام نوین زردشت ۲۹۶ ، پیام نوین بچه نامی شناسانده شد ۲۹۶ ،
 مذهب یارسها از زمانهای پیشین ۲۹۷ ، مذهب شاهان هخامنشی ۲۹۷ ، مذهب
 کوروش بزرگ ۲۹۸ ، رمز کامیابی ایرانیها ۲۹۸ ، مذهب داریوش و خشا-
 یارشا ۲۹۹ ، اصل دوکانگی ۲۹۹ ، زردشتی بودن سایر شاهان هخامنشی
 ۲۹۹ ، زردشت اهورامزدائی ۳۰۰ ، آئین اهورامزدائی ۳۰۰ ، پست
 شمردن بت پرستی ۳۰۱ ، علاقه مردم بهر و ناهید در آغاز دوره هخامنشی
 ۳۰۱ ، علاقه مردم بهر و ناهید در پایان دوره هخامنشی ۳۰۲ ، مفهوم
 فروهر در نزد ایرانیها ۳۰۲ ، آتش ۳۰۳ ، آتشگاهها ۳۰۴ ، قربانی و
 عبادت در فراز کوهها ۳۰۵ ، عبادتگاه ۳۰۵ ، اثروانان ۳۰۶ ، مکان و
 پشته روحانیت ۳۰۶ ، میزان نفوذ مغان در آغاز دوره هخامنشی ۳۰۶ ،
 موروثی بودن پشته مئی ۳۰۷ ، در پیرامون سلسله مراتب مغان ۳۰۷ ،
 مؤبدان مؤبد در عصر ساسانی ۳۰۸ ، روحانیان جز، در عصر ساسانی ۳۰۹ ،
 جامعه مغان ۳۰۹ ، ادوات و آلات مغان ۳۱۰ ، شیوه بکار بردن برسوم
 ۳۱۱ ، نابود ساختن حیوانات زیان رسان ۳۱۱ ، آئین واقعی مزدائی ۳۱۲ ،
 جای مغان در زندگی روزمره ۳۱۲ ، بعضی از وظایف مغان ۳۱۲ ، مراسم
 قربانی حیوانات ۳۱۳ ، وظایف گوناگون و روز مره ۳۱۳ ، احترام عناصر
 چهارگانه ۳۱۴ ، یارسها مردگانرا مومیائی میکردند ۳۱۵ ، ماهیت هرمزد و
 پیدایش هستی های نیک ۳۱۵ ، پیدایش هستی های پلید ۳۱۶ ، جبرگی خوبی
 در سر انجام ۳۱۶ ، دامنه دانش مغان ۳۱۷ ، اسرار مهر پرستی و منشأ
 عشق افلاطونی ۳۱۸ ، مهر خدای عشق و پیمان و ییوستگی ۳۱۸ ، تربیت
 دینی خرد سالان ۳۱۸ ، مواد تربیتی دینی ۳۱۹ ، جشت اشوجوت ۳۱۹ ،
 تربیت دینی شهزادگان ۳۱۹ .

۳۲۰-۳۵۳

بند پانزدهم - تعلیمات عالی :

- دانشکده ها در آسیای کوچک ۳۲۰ ، رالینسن در پیرامون علوم عالی عهد
 هخامنشی ۳۲۰ ، قرائن مؤید پایه بلند علوم هخامنشی است ۳۲۰ ، سبک
 التقاطی ایرانیها ۳۲۰ ، نشانه های بودن علوم عالی ۳۲۳ ، فلسفه مغان ۳۲۳ ،

هیئت و ریاضی و علوم طبیعی ۲۲۴ ، سابقه طب در ایران هخامنشی ۲۲۴ ،
 همپوشی پزشکی بیگانه با پزشکان ایرانی ۲۲۴ ، دانشکده پزشکی در
 سائیس ۲۲۵ ، گزارش يك پزشك ۲۲۶ ، ارزش پزشکی در دیده داریوش
 ۲۲۶ ، ایرانها و پیشرفت پزشکی ۲۲۶ ، تأثیرات احتمالی ایران در طب
 یونانی ۲۲۷ ، نگرش جهان کهن و مہین ۲۲۷ ، علم هیئت ۲۲۹ ، حای
 آفتاب و ماه و ستارگان در کیش زردشتی ۲۲۹ ، مرکزیت و کرویت زمین
 ۲۳۰ ، زمین و آسمان ۲۳۰ ، گاهنمای اوستائی و پارسی ۲۳۱ ، اختلاف
 میان گاهنمای پارسی و اوستائی ۲۳۱ ، تأثیر گاهنمای مصری در اصلاح
 گاهنمای ایران ۲۳۱ ، توجه به پیشرفت علم هیئت ۲۳۱ ، تاریخ و جغرافیا
 ۲۳۲ ، کتیبه های سنگی و فیزی داریوش ۲۳۲ ، هیئت های اکتشافی داریوش
 و خشایارشا ۲۳۴ ، تسلط ایرانها در فن دریا داری ۲۳۴ ، فنون مهندسی
 و معماری و هنرهای زیبا ۲۳۵ ، احتیاج محسوس ما در اختراعات ۲۳۵ ،
 توسعه تمدن و فراوان شدن هنرها ۲۳۵ ، آمادگی در هنگام صلح ۲۳۶ ،
 سابقه فلسفه اقتصاد و سیاست هخامنشیا ۲۳۶ ، فن کشور داری ۲۳۷ ،
 آموزشگاه کشور داری در سائیس ۲۳۸ ، تأثیر نفوذ بطرح تربیتی افلاطون ۲۳۸ ،
 سیاست آرامش و آبادی ۲۳۸ ، پیشرفت فن آبیاری ۲۳۹ ، فن سد بندی
 بمنظور زراعت ۲۴۰ ، سدهای بزرگ و شانروانها ۲۴۰ ، رویه ایرانها
 در رام کردن سرکشان ۲۴۱ ، باشتباه افتادن یونانها در منظور سدها ۲۴۱ ،
 سیادت دریائی جهان ۲۴۲ ، آموزشگاههای دریاداری ۲۴۲ ، اصلاح الفباء
 و زبان ۲۴۳ ، رسم الخط آرامی در نزد سوداگران ۲۴۳ ، بکار بردن خط
 آرامی از طرف دولت ۲۴۳ ، اهمیت خاص خط مہخی ۲۴۳ ، تحول زبان
 پارسی ۲۴۴ ، آثار ادبی دوره هخامنشی ۲۴۵ ، کتابخانهای وابسته بآتشکده ها
 ۲۴۵ ، آتشکده های بزرگ ۲۴۶ ، دیر کوشید ۲۴۸ ، شیپکان در
 سمرقند ۲۴۸ ، انرا در اکباتان ۳۵۰ ، دژ نیش در استخر ۳۵۰ ، اسکندر
 استخر را آتش زد ۳۵۰ ، کشف دفتر خانه شاهی در خرابه های تخت
 جشید ۳۵۳ .

بند شانزدهم - وجوه اهمیت فلسفه اجتماعی و تعلیم و تربیت

۳۵۴ - ۳۶۵

در ایران باستان :

از دریچه چشم محققین اینزمان ۳۵۴ ، جنبه منفی زندگی ایرانها ۳۵۴ ،

جنبه منفی زندگی ایرانیها ۳۵۴، جنبه مثبت ۳۵۵، اندوخته‌های معنوی و موروئی ۳۵۵، گایگر
 ایران شناس آلمانی؛ نفوذ مدنی ایران باستان در تمدن غربی ۳۵۶، رب ایران
 شناس آلمانی : تأثیر تربیت ایران باستان - توأمیت یندار و کردار درست
 ۳۵۷، بی آلاشی آئین ۳۵۷، سر یرسی سایکس انگلیسی، سچاییای
 زینده ۳۵۸، مسئولیت توسعه خانواده ۳۵۸، تأثیر تمدن ایران به یونان
 ۳۵۸، دارمستر ایران شناس شهر فرانسوی، اسکندر و ایران ۳۵۸،
 رنه گروسه مؤلف تاریخ صنایع شرق نزدیک : حسن شرافت و روح جوان -
 مردی ۳۵۹، رسالت آریائیهای ایران در شرق ۳۵۹، استاد مبه فرانسوی؛
 خصایص ایرانیان باستانی ۳۶۰، استاد وینی امریکائی : قانونگزاری برای
 جهان ۳۶۰، بنیان تمام مذاهب ۳۶۰، استاد بار تولد ایران شناس روسی ؛
 تأثیر ایران در توسعه تمدن بشر ۳۶۱، رضا توفیق فیلسوف و ایران شناس
 ترک ؛ نتایج تربیت و اخلاق ایرانیان باستان ۳۶۱، تأثیر وقایع در روح
 ایرانیان ۳۶۱، صراحت و خون سردی و اعتدال ۳۶۲، خیال پرستی در
 ایران قدیم وجود نداشت ۳۶۲، توجه بمسائل حیاتی ۳۶۲، اخلاق عملی
 ۳۶۳، ابتکار مذهب ۳۶۳، فرق میان مذهب ایرانی و هندی ۳۶۳،
 خلاصه اصول اخلاقی ۳۶۴، پایان سخن ۳۶۴.

۳۶۶ - ۳۶۸

فرجام - در پیرامون نگرش دو گانگی نسبی :

سر پیشرفت اخلاقی ایرانیهای اولی ۳۶۶، سازش سعادت فرد با مصالح
 جامعه ۳۶۶، خاصیت نگرش دو گانگی ۳۶۶، ماهیت خوبی و بدی ۳۶۷،
 نسبت ارتقا و انحطاط ۳۶۷، دو گانگی و تنازع بقاء ۳۶۷، کلامه و
 وسائل ۳۶۷، دو گانگی نسبی ۳۶۷، روش دو گانگی نسبی ۳۶۸.

فهرست گراورهای جلد اول

- ۱۱۶ يك جوان پارسی، نقاشی برجسته (دورادور، زاراسکندر؟) در استانبول (عکاسی حمدی يك و رایناخ) الف
 ۱۱۷ فیافه آریایی، از نقاشیهای برجسته تخت جمشید (ریشارد)
 ۱۱۸ تصویر مردان مادی و پارسی، از نقاشیهای برجسته تخت جمشید (فلاندن و کت)
 ۱۱۹ شکل یکی از معان که در حالت عبادت ایستاده و بر سعی در دست دارد، از حجاریهای
 سربل زهاب (فلاندن و کت)
 ۱۲۰ جنگیان سگائی، از تصاویر دور گلدانی که در دخمه سگائی پیدا شده (رالینسن)
 ۱۲۱ شیر اکباتان، از آثار سنگتراشی منتسب بپادها (فلاندن و کت)
 ۱۲۲ یکی از نمایندگان مادی در حال پیشکش نمودن طرح شهری پادشاه آشور
 (بوتا و فلاندن)
 ۱۲۳ محاصره يك شهر مادی از طرف جنگیان آشور، از آثار نیتوا (بوتا و فلاندن)
 ۱۲۴ نقشه مملکت شاهنشاهی ایران
 ۱۲۵ مجسمه مهر در قصر واتیکان (رم)
 ۱۲۶ تنی چند از سلحشوران مادی و پارسی، از بیکر تراشیهای تخت جمشید (فلاندن و کت)
 ۱۲۷ سران شورشیان و منردین که دست بسته در پیشگاه شاهنشاه داریوش ایستاده سر
 انجام خود را انتظار دارند، از سنگتراشیهای برجسته تخت جمشید (فلاندن و کت)
 ۱۲۸ تمثال زردشت (?) برجسته ترین راهنما و فیلسوف اجتماعی ایرانیان باستان از
 نقاشیهای برجسته طاق بستان (دیولافوا)
 ۱۲۹ بیکر نمای کوروش بزرگ در بازارگات، بطول سه متر (تکسه)
 ۱۳۰ قدیمترین آتشکده ایرانی در زمان آفادی که بتازگی در بازارگاد (پارساگرد)
 کشف شده (هرتسفلد)
 ۱۳۱ داریوش بزرگ (?) از سکه های هخامنشی در موزه بریتانی
 ۱۳۲ یکی از سنگتراشیهای برجسته چهار چوب قصر در تخت جمشید (فلاندن و کت)
 ۱۳۳ جدال شاه با عفريت اهریمنی، از تصاویر مرموز تخت جمشید
 ۱۳۴ عکس یکی از الواح صلا که در زیر پایه ساختمان بارگاه، اخیراً در تخت
 جمشید یافت شده (هرتسفلد)
 ۱۳۵

- ۱۸۱ جنگ شاه با حیوان معنائی ، از تصاویر برجسته تخت جمشید (فلاندن وکست)
- ۱۸۲ اساس تخت شاهی ، از تصاویر برجسته تخت جمشید (فلاندن وکست)
- ۱۸۳ مراقبت آتش مقدس ، داریوش بزرگ در کنار آتشگاه ، مزار داریوش در تخت جمشید (فلاندن وکست)
- ۱۸۴
- ۱۸۵ فروهر
- سر یکتن جوان سلحشور پارسی و نمونه ای از خط میخی ، نقش رستم مزار داریوش
- ۱۹۱ (هوسی)
- ۱۹۸ جوانان ایرانی در هنگام شکار ، از تاریخ صنایع ظریفه در شرق نزدیک (گروسه)
- ۲۰۱ سکه های نقره هخامنشی ، اسب سوار و تیر انداز
- ۲۰۳ شاهنشاه هخامنشی در گردونه جنگی ، سکه طلا (بارکلی هد)
- اسب و گردونه جنگی برای پیشکش پیشگاه شاه از پیکر تراشیدهای برجسته تخت جمشید (نقاشی سن الم گوته)
- ۲۰۴
- ۲۰۵ سکه های نقره یکی از مرزبانان هخامنشی ، سوار در حال زوبین زدن و تیر انداز
- ۲۰۶ سکه های دو سبکی نقره هخامنشی ، از کتاب سکه ها ، او و گردونه (بارکلی هد)
- جوانان پارسی که بشکار پلنگ پرداخته اند ، از يك تاريخ ايران قديم
- ۲۰۷ (راجرس)
- سکه نقره هخامنشی ، یافته شده در کیلیکیه ، جدال انسان با حیوان و نیزه دار
- ۲۱۵ (بارکلی هد)
- ۲۱۶ بکار بردن زوبین در حالت سواره و تیر و کمان بطور نشسته (سکه هخامنشی)
- ۲۳۱ جوان پارسی در حال کشتن یک گراز ، استوانه هخامنشی (لبارد)
- ۲۳۲ نیزه داران شاهی ، از نقاشیهای برجسته تخت جمشید (فلاندن وکست)
- لوحة طلای منقش هخامنشی از « خزانه چچون » کشف شده در ۱۸۷۷ میلادی
- ۲۳۳ در موزه بریتانی (دالین)
- ۲۳۳ شمشیر شاهی ، از نقاشیهای برجسته استخر (کریرتر)
- ۲۳۴ سر نیزه و خدنگ ایرانی (موریر)
- یکی از تیر اندازان جاویدان ، فریز کاشی لعابدار شوش ، اکنون در موزه لوور
- ۲۳۵ (دیولافوا)
- ۲۳۶ یارهای از گردونه دو اسبه از تخت جمشید (موریر)

- ۲۳۷ شاهنشاه در حال شکار شیر . استوانه داریوش (لیارد)
- ۲۳۸ یاده ایرانی با تبر و کمان و شمشیر و تبر جنگی (کرپرتر)
- ۲۴۰ سیر بزرگ از چوب بید . از تصاویر برجسته تخت جمشید (کرپرتر)
- ۲۴۱ پیادگان ایرانی . از نقاشیهای برجسته تخت جمشید (کرپرتر)
- ۲۴۲ یاسبانان شاهی . از تصاویر برجسته تخت جمشید (فلاندن و کست)
- ۲۴۳ تریبولس یا توپ میخدار (کیلوس)
- ۲۴۶ پتکتتر یا رزم ناوینج ردیفی ایرانی . بزرگ شده از روی سکه هخامنشی (لیارد)
- ۲۴۹ تنی چند از کشتکاران که هدایای خود را به پیشگاه شاهنشاه آورده اند از نقوش برجسته تخت جمشید (عکاسی تابش)
- ۲۵۹ آجر کاشی لعابدار شوش . اکنون در موزه لوور (سن الم گوته)
- یایه ستون ایوان مرکزی شوش . از « تاریخ صنایع در قدیم »
- ۲۶۰ (پرو و شیبیه)
- ۲۶۰ یایه ستون کاخ بزرگ شاهی در شوش با ارتفاع یکمتر و نیم (دیولافوا)
- ۲۶۱ هزار داریوش بزرگ در نقش رستم که در پیشانی کوه و درون آن کنده شده چهار چوب تالار صد ستون - از نقاشیهای برجسته تخت جمشید
- ۲۶۲ (فلاندن و کست)
- برگه عمودی تخت شاهنشاهی در نقش رستم ایران قدیم
- ۲۶۳ (فلاندن و کست)
- ۲۶۴ زینت حاشیه بالائی پلکان نمره دو در تخت جمشید (فلاندن و کست)
- ۲۶۶ کاخ آبادان « بارگاه » در شوش . در هنگام آبادی (دیولافوا)
- نمایندگان مثل گوناگون تابعه ایران که در روز جشن نوروز هدایای خود را به پیشگاه شاهنشاهی می بردند . از بیکر تراشیهای برجسته تخت جمشید
- ۲۶۷ (عکاسی تابش ، تهران)
- ۲۶۸ شتر دو توهانه باختری . از نقوش برجسته تخت جمشید
- ۲۷۱ نمای ساختمان فیروز آباد از پهلوی ایران قدیم « (فلاندن و کست)
- ۲۷۱ جبهه ساختمان در هنگام آبادی در سروستان (فلاندن و کست)
- ۲۷۱ جبهه ساختمان در هنگام آبادی در فیروز آباد (فلاندن و کست)
- ۲۷۲ کاشی لعابدار از شوش . اکنون در موزه لوور (نقاشی سن الم گوته)

- ۲۷۲ پارسی از زینت کاشی بلکان در شوش . اکنون در موزه لوور (سن الم کوتیه)
 کتیبه خشایارشا بر کاشی که از کنار بهم نهادن صد قطعه ترتیب داده شده و
 در کاوشهای تازه تخت جمشید که در ۲۴۴ پیش از میلاد بدست اسکندر
 مقدونی سوخته شد یافته اند
- ۲۷۳ (هرتسفلد)
- یکی از سنگ نوشته های داریوش بزرگ در تخت جمشید که پارسی قدیم و خط
 میخی است
- ۲۷۵ (عکاسی تا بش تهران)
- ۲۷۷ حجاریهای برجسته و کتیبه بیستون « ایران قدیم » (فلاندن وکست)
 قسمتی از غلاف دشنه ضلای با نقوش برجسته ، شکار شاهانه شیر ، صنعت مادی
 پارسی در حدود قرن ششم قبل از میلاد ، از « خزانه جیحون »
- ۲۷۸ (دالتن)
- ۲۸۱ بزهای از چهارچوب درب یکی از کاخهای شاهی (دیولافوا)
 زن و مرد ، نقاشی جمبه نقره هخامنشی قرن پنجم قبل از میلاد نمره ۱۷۹ از
 « خزانه جیحون » (دالتن)
- ۲۸۸
- ۳۰۳ تشکله فیروز آباد پارس در هنگام آبادی (پرووشییه)
- ۳۰۳ تشکله در نقش رستم از « ایران قدیم » (فلاندن وکست)
- ۳۰۴ « مانده یک سرای مذهبی (؟) در شاپور (فلاندن وکست)
 نگار در روی لوحه زر ، شخص روحانی که برسم در دست دارد ، تصویر ۴۸
 از « خزانه جیحون » (دالتن)
- ۳۰۵
- ۳۴۷ یکصفحه از قدیمترین نسخه خطی اوستا و زند ، اکنون در موزه دانشگاه کینهاک
- ۳۴۸ تالار کاخ خشایارشا در هنگام آبادی (شیبیه)
- نساویر برجسته یکی از پلکانهای کاخ شاهی در اسنخر : ایران قدیم
- ۳۴۹ (فلاندن وکست)
- ۳۵۱ آتش زدن اسکندر مقدونی تخت جمشید را (پرده نقاشی روشد گروس)